

Maksa Schelera koji malo prije nego ona, povrati katoličkoj Crkvi čiji je nauk revno propovijedao kao neofit. Rekla je Edith: »Bio je za mene prvi susret sa svijetom koji mi je do tada bio potpuno nepoznat.«

Nego: Što je našu mladu filozofkinju najviše potreslo za vrijeme čitanja života Avilske Djevice, koju je Pavao VI proglasio 1971. — doktorom Crkve?

Sigurno **konkretnost**, o kojoj Tereza piše u XXII, 10: »Mi nismo anđeli već imamo tijelo. Htjeti se držati kao anđeli, dok smo na zemlji, prava je ludost.« U gl. III. 5 — piše: »Ništetnost su stvari, taština je svijet; hitro svršava sve«. Ona visoko cijeni kulturu. Piše: »Ja sam uvijek voljela imati obrazovane ispovjednike jer od polu-obrazovanih moja je duša uvijek imala štete«; »pravo učeni nisu me nikada prevarili.« I u drugim pojedinostima Edith je našla u Avilskoj Djevici srodnost temperamenta i pogleda.

Ali se može pretpostaviti da joj je najveća atrakcija došla od otkrića jednog svijeta stvarnosti, istina, odnosa i ljubavi opstojeći iznad one granice do koje seže ljudsko, kad duh postiže pojam apsolutnog. Edith spoznavši i prihvativši opstojnost Boga, s njim je započela odnos prijateljstva i intimnosti, njemu se dala, te po njemu i s njime ušla s ljudskim stvorovima u odnose koji dotiču dno bitka i njegovo posljednje određenje. Edith je otkrila osobnog i trojstvenog Boga, počelo i svrhu čovjeka i svijeta otkrila je onaj čin ljubavi koji je, molitva i povukla je zaključak: ući u onu istinu i u onaj život — odlučno, srčano i neopozivo.

S kojom je intenzivnošću i predanjem ona ponijela naprijed svoj izbor, posvjedočeno je u dvije najsajnije etape njezina života: **ulazak u Karmel 1933. i mučeništvo u Auschwitzu 9. VIII 1942. godine.*)**

Četvrtog siječnja 1962. kard. Frings otvorio je **informativni proces** za uvođenje kauze **beatifikacije**, a 2. VII 1970. u Karmelu u Kölnu, gdje je bila novakinja i zavjetovana — završen je ispit njezinih spisa. Ma kako se odvijao proces za beatifikaciju Edithe Stein spaljene u Auschwitzu pred 30 godina, Ona, velika Obračenica ostaje uzor umne zrelosti i moralne kreposti, jer je odlučno pošla za Kristom na poziv Milosti — i svjedočila za njega kao idealna Mučenica.

Dr fra Krsto Kržanić

KARD. DANIELOU O ODSUTNOSTI I PRISUTNOSTI BOGA

Krivo je mišljenje, tvrdi kard. **Danielou**, da se moderni čovjek više ne interesira za Boga. Sigurno je da ima problema koji se odnose na utopljenje modernog čovjeka u materijalni život, kao osporavanje nekih intelektualaca. Ali ovaj, koji meni izgleda kao najočigledniji problem na pragu 1972. sasvim različit od onoga što je mogao biti 1962. jest **iskustvo** koje čovječanstvo proživljuje o totalnom stečaju civilizacije; ta civilizacija u ovo vrijeme rađa

*) (Rosana Levi, L Osser. R. 27. I 1972. Nro 21. p. 3.)
La conversione di Edith Stein.

— jednu stravičnu prazninu. Dosta je zapitati one koji su na raznim položajima svjedoci suvremenog iskustva i koje bih ja stavio na dva ekstrema: mladići i odgovorni.

Kod jednih i kod drugih susrećemo identičnu reakciju. Kod mladića je duboka pobuna protiv jedne civilizacije temeljene na znanosti, tehnici i organizaciji a čiji su plodovi: ratovi, eroizam i dosada. Dočim znanstveni je ateizam već od ovog časa osuđen. I ako ima osoba koje se još bore protiv Monoda (auktora poznate knjige »Slučaj i nužda«), oni su u zakašnjenju za pedeset godina.

Danas nije problem odsutnosti Boga, u smislu da se današnje čovječanstvo ne bi više interesiralo o Bogu. Naprotiv. Danas Bog, zrači da se tako reče, iz bitka čovječanstva. Problem je: Kako će se orijentirati to istraživanje, jer je danas jedno divlje istraživanje koje se izražava na neuredan način. Bukne s pobunom mladih, gestima koji nisu jednostavno politički gesti, već rekao bih, gesti su **mistični**.

Ovo traženje Boga eksplodira u tjeskobi koja je danas ona u dušama velikih i odgovornih. Oni su svjesni da nije dosta proizvesti u neograničenost nove proizvode, već da treba ljude proučiti ljudskom načinu kako se njima služiti. Sada se proizvode: auta, televizori, sedativi, a ne poučava se ljude da se s njima služe moralno i inteligentno. A to je isto kao reći: treba stvoriti moraliku ad hoc. Što je moral? Jest, poučiti ljude da se služe stvarima za ciljeve vlastitog dobra. Danas, naprotiv, mjesto da se čovjek služi stvarima, stvari se služe njome. Stoga, nije problem proizvesti nešto više robe i bolje organizirati potrošnju robe, već je problem naučiti što raditi s robom. A ovo je problem Boga. Neće biti jedna moralika sartrovska ili jedna moralika marksovska da dade odgovor.

Ima još jedan drugi oblik odsutnosti Božje. Nije činjenica da se o njem ne interesira, već je činjenica da ga se odbacuje. A to je sasvim različiti problem. Takav stav ne uključuje zaista da se interesira o Bogu, već uključuje da se Boga smatra kao smetnju. Ne podnosi se da se živi pod pogledom Božjim, jer to znači prihvatiti da nismo sami suci u vlastitoj kući.

Jedan je filozof rekao: »Od dvije stvari jedna jest: ili ja opstojim, onda Bog ne opstoji: ili Bog opstoji, a onda ja ne opstojim. Koegzistencija Boga i čovjeka jest stvar nemoguća. Na to odgovaram: Rado priznajem da opstojnost Božja zaista pod nekim vidovima nije — zgodna. Imati Boga u vlastitom životu stvar je **strahovito obavezujuća**. Polazeći od te činjenice ne može se činiti sve ono što je ugodno i što se sviđa. Priznati prisutnost Božju nužno je priznati da se nema apsolutnu slobodu raspolagati sami sobom. U napomenutom slučaju ima se — jednu vlastitu hotimičnu odsutnost s obzirom na Boga. Ona ima jedno ime — pakao. Vječna je odsutnost. Čovjek se može staviti u pakao odbacivši Boga, jer je pakao upravo ovo. Pakao nije jednostavno jedna eshatološka stvarnost. Pakao, kao i nebo, jesu stvarnost u koje smo već utopljeni. Nebo je već život u iradizaciji prisutnosti Božje, već okupani od zraka njegove slave, oživljeni od njegovih energija. I život vječni bit će njegov izljev.

Pakao je činjenica da se je odijeljen od života Božjega, da se je od jednog stalnog časa u stanju duhovne smrti. I duhovna smrt na neki način, neće učiniti drugo nego — sankcionirati ono stanje,

u koje se čovjek postavio, u mjeri u kojoj će odbaciti Boga. Budući da prisutnost Božja, ako nas je uznemirila, u zahtjevu da dostajemo sami sebi, u stvarnosti ne prijeći nas u dubokoj stvarnosti onoga što mi jesmo, nego u egoističnoj i oholoj volji da smo — sami dostatni i ne čini nasilje našoj uskoći osim da nas obavezuje otvoriti sami sebe životu. Priznati Boga ne znači otuđiti se u onom što nam je bitno, a jest, naprotiv, odreći se onoga što nije posebno značajno — tj. naše oholosti, našeg egoizma i pustiti se preplaviti od ljubavi.

Ima i **treća odsutnost Božja** koja je, naprotiv, nešto vrijedna. Jest jedan vid našeg odnosa s Bogom, jer je Bog, čas po čas i prisutnost i odsutnost. Ima jedna stalna odsutnost Božja, u mjeri u kojoj prisutnost Božja nije nešto što je tako otkriveno, tako jasno i tako postojno da se ne bi imalo časova u kojima bi osjećaj Boga bio dalek, da bi mi bili odsječeni od njega, da bi imali neko iskustvo njegove odsutnosti.

Ovo nije jednostavno činjenica bijednih grijешnika kakvi smo mi, već se događa i kod velikih svetaca. Ne treba nego čitati sv. Ivana od Križa da se zna ono što je **razapinjuće** iskustvo odsutnosti Božje koje odgovara vrhunskim čišćenjima. I **Tereza iz Lisieuxa** u poslijednjim mjesecima života, na svom bolesničkom krevetu, imala je neki osjećaj da je napuštena od Boga, i ona je izručivala ovu kušnju, kao jednu vrstu patnje za grijешnike odijeljene od Boga, htijući kušati nešto od paklenih patnja za, na neki način, ugrabiti duše paklu, trpeći njihove iste patnje, ali bez sažaljenja za njihove grijehe.

Prisutnost Božja, kako napredujemo, uvijek nam se sakriva u isto vrijeme kad nam se daje, da nas prisili da uvijek više napredujemo u prošnji koja je uvijek od vremena do vremena prisutnost apsolutno stalna ali i apsolutnost onoga koji je iznad onoga što bi mogli shvatiti. Odsutnost i prisutnost u onom času, nisu dvije oprečne stvari nego istovremeno opstoje i one su izraz dvaju stvarnih vidova naše spoznaje Boga. S jedne strane mi ga stvarno zamjećujemo, jer nam se On stvarno dao, jer On u nama stvarno živi, jer mi stvarno živimo u Njegovoj prisutnosti. I u isto vrijeme je činjenica*) da sve što mi shvaćamo o njemu nikada ne iscrpljuje ono što jest, i u ovom smislu, također je dostignut. Bog ostaje — tajanstven.

Dr fra Krsto Kržanić

USKRACENJE CRKVENOG POGREBA (Pastoralno razmatranje)

Na jednom prigodnom svećeničkom sastanku došlo je do razgovora i o crkvenom pogrebu. Komu ga treba uskratiti? Župnik nekog mjesta pripovijedao je ovaj slučaj: Katolici Zvijezdana i Goran (imena su izmišljena) živjeli su u braku koji nije bio valjan prema crkvenim zakonima. Zvijezdana smrtno oboli. Pozove svećenika. Obećala je, ako ozdravi, da će urediti svoj život prema Božjim i crkvenim zakonima. Župnik joj je podijelio svete sakra-

*) Kard. Jean **Danielou**: »Assenza e presenza di Dio« L. Osser. R. 13. I 1972. Nro. 9, p. 3.